

Utbildningsutskottets betänkande

1982/83:18

om vissa för skolväsendet gemensamma frågor m. m.
(prop. 1982/83:100)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1982/83:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet D. Skolväsendet rubriken Vissa gemensamma frågor och punkterna D 1–D 3, D 5–D 8 och D 10 jämte motioner.

1. **Vissa gemensamma frågor.** Regeringen har under rubriken Vissa gemensamma frågor (s. 205–232) föreslagit riksdagen att

1. godkänna regeringens angivna beslut om undervisning och betygssättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium,
2. godkänna regeringens angivna beslut om instansordning i vissa besvärsärenden,
3. godkänna vad som i propositionen har förordats om tjänstgöring i musik m. m. i grundskolan och gymnasieskolan och inom den kommunala musikskolan.

Motionerna

1982/83: 581 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kunskapsmålet måste ges prioritet framför andra uppgifter som pålagts skolan,
6. att riksdagen avvisar regeringens förslag om nya riktlinjer för integrering av undervisning i enlighet med vad som i motionen anförts,
7. att riksdagen beslutar avskaffa nuvarande tidsbegränsning för nivågruppering på grundskolans högstadium,
8. att riksdagen beslutar upphäva läroplanens för grundskolan föreskrift om att tillvalskurser på högstadiet inte får organiseras så att de riskerar att få en ensidig könssammansättning,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att temastudier på högstadiet bör utnyttjas för att systematiskt organisera undervisning för elever med särskilda intressen, bl. a. som en förberedelse för vidare studier inom skilda specialområden eller för yrkeslivet,
15. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nya regler för betygssättningen i grundskolan innebärande att betyg skall ges på alla grundskolans stadier,
16. att riksdagen hos regeringen begär en utvärdering av de betygssättande samtalens innehåll och utformning.

1982/83: 583 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Kerstin Andersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pedagogisk skollunch.

1982/83: 588 av Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en uppföljning av tyskan och franskan i grundskolan i och med införandet av den nya läroplanen för grundskolan och alternativkursernas upphörande.

1982/83: 596 av Britt Mogård (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en undersökning om användningen av anpassad studiegång i enlighet med vad som i motionen anförts.

1982/83: 756 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet att på grundskolans högstadium i fortsättningen och även efter läsåret 1985/86 sätta betyg i enskilda orienteringsämnen.

1982/83: 945 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skolöverstyrelsen i sina allmänna råd beträffande kontakter mellan hem och skola klarlägger att det inte finns några hinder för lärare att vid elev- och föräldrasamtal i årskurserna 3–7 även beskriva en elevs studiemässiga prestationer i betygstermer.

1982/83: 967 av Ola Ullsten m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas
3. att riksdagen fattar beslut om vad i motionen anförts om betygsättning i varje enskilt ämne inom naturorienterande resp. samhällsorienterande ämnesblock i högstadiet.

1982/83: 1914 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en omedelbar utvärdering av den genomförda gymnasieintagningen på höstterminsbetyget måste komma till stånd i enlighet med vad som i motionen anförts.

1982/83: 1917 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om åtgärder så att bestämmelserna om s. k. anpassad studiegång med hela eller delar av undervisningen utanför skolan snarast möjligt avskaffas.

1982/83: 2189 av Stina Gustavsson m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1982/83: 2188 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om konsumentundervisning.

Utskottet

I detta sammanhang behandlar utskottet dels förslag som regeringen under avsnittet D. Skolväsendet Vissa gemensamma frågor underställt riksdagen, dels motioner som väckts under allmänna motionstiden och som avser skolfrågor av allmän karaktär.

Kunskaper och färdigheter m. m.

Enligt motion 1982/83: 581 (yrkande 1) är utbildningens viktigaste uppgift att förmedla kunskaper och färdigheter. Kunskapsmålet för skolan anses böra ges prioritet framför andra uppgifter som pålagts skolan. Skolan skall ge en basutbildning. Alla har rätt att få fungerande färdigheter i att läsa, skriva, tala och räkna. Grundläggande kunskap skall ges om vårt kulturarv, människan, samhället, tekniken och naturen. Skolan skall emellertid också utgå från att varje människa är unik. Enligt motionärerna skall varje elevs inneboende kapacitet utvecklas.

Utskottet erinrar om vad föredragande statsrådet i proposition 1982/83: 100 (s. 206) sammanfattande anför om elevernas skolgång:

Eleverna är i skolan för att lära och utvecklas. Viktigt är därvid att de lär sig känna respekt för kunskap och skolarbete. Vilka kunskaper skolan förmedlar är avgörande såväl för den enskilde som för samhället. Skolan ger i dag betydligt bredare kunskaper än tidigare. Den nya läroplanen för grundskolan betonar basfärdigheterna – alla elever måste få lära sig läsa, skriva och räkna. Skolan skall också hjälpa eleverna att värdera den omvärld de får uppleva t. ex. genom massmedierna och reklamen. Skolan har som en övergripande uppgift att skapa förståelse hos eleverna för att kunskaper behövs i samhället och blir allt viktigare ju mer komplicerat samhället blir. Tillgång till kunskaper får därför inte bli ett privilegium för en avgränsad krets. Det är under arbetet med att tillägna sig kunskaper som eleverna skall få träning i att samarbeta med andra. Skolan skall utveckla elevernas personlighet och skapa respekt för sådana värderingar som demokrati, solidaritet och respekt för andra människors liv och integritet, värderingar som är grundläggande för vårt samhälle. En allt viktigare uppgift för skolan är också att visa ungdomar att de behövs för samhällets utveckling.

Enligt 1 § skollagen (1962: 319) har den genom samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdom till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarsställande samhällsmedlemmar.

Med hänvisning till vad föredragande statsrådet i proposition 1982/83: 100 anför om kunskap och skolarbete samt till skollagens första paragraf föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 581 yrkande 1. Utskottet vill därtill lämna den upplysningen att skolöverstyrelsen (SÖ) beträffande skolverksamhetens inriktning för 1983/84 beslutat att den grundläggande syn på kunskaper och färdigheter som redovisas i proposition 1982/83: 100 bör genomsyra läroplansarbetet vid utarbetande av komplementärmaterial och känneteckna länskolnämndernas aktiva skoltillsyn.

I proposition 1982/83: 100 anmäls att en särskild arbetsgrupp tillkallats inom utbildningsdepartementet med uppgift att studera i vilken utsträckning elever lämnar grundskolan utan fullständig utbildning och orsakerna härtill.

I motion 1982/83:1917 (yrkande 2) hemställs om åtgärder beträffande *anpassad studiegång* av innebörd att det inte längre skall vara möjligt att förlägga hela eller delar av studiegången utanför skolan.

Enligt motion 1982/83:596 var den ursprungliga avsikten med *anpassad studiegång* att göra det möjligt att på ett tidigt stadium angripa en elevs otillfredsställande skolsituation genom att ge skolan en stor frihet att prioritera mellan ämnen och ämnesmoment. Utbildning utanför skolan borde inte förekomma annat än på högstadiet och då användas restriktivt. Det är enligt motionärens mening nödvändigt att den nämnda analysen av utslagningen inom grundskolan också omfattar en undersökning av i vilken omfattning elevers problem i skolan identifieras när de börjar uppstå och på ett tidigt stadium möts med ett pedagogiskt åtgärdsprogram.

Anpassad studiegång kan ske inom ramen för skolans timplanebundna verksamhet och, i vissa fall, utanför densamma. Utskottet utgår från att arbetsgruppens analys också kommer att omfatta en sådan undersökning som önskas i motion 1982/83:596. Med hänvisning härtill och till vad som i övrigt redovisats i ärendet i propositionen anser utskottet att motionerna 1982/83:1917 yrkande 2 och 1982/83:596 bör avslås av riksdagen.

Betyg i orienteringsämnena på grundskolans högstadium m. m.

Enligt proposition 1982/83:100 är en grundläggande princip i 1980 års läroplan för grundskolan (Lgr 80) att undervisningen i orienteringsämnena bör bedrivas i samverkan över de traditionella ämnesgränserna. En naturlig konsekvens av detta är enligt propositionen att betyg i orienteringsämnena sätts med ett sammanfattande betyg i vardera ämnesgruppen. Genom den debatt som har uppstått i anslutning till att regeringen utfärdat bestämmelser om betygsättning i orienteringsämnena har framkommit att undervisningen i orienteringsämnena i många skolor ännu inte utformats på ett ämnesövergripande sätt. Föredragande statsrådet anför att det är nödvändigt att ta den starka opinionen mot sammanfattningsbetyg bland elever, lärare och föräldrar på allvar och säger sig uppfatta den som ett uttryck för att stora förändringar i arbetssättet i skolan inte kan genomföras snabbt.

Mot denna bakgrund har regeringen genom en förordning den 25 november 1982 (1982:993) beslutat att undervisning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium övergångsvis får anordnas på annat sätt än som följer av 1980 års läroplan för grundskolan (Lgr 80) och betyg i orienteringsämnena ges i annan ordning än genom sammanfattande betyg i resp. ämnesgrupp. Undervisningen i samhällsorienterande ämnen resp. naturorienterande ämnen får för en arbetsenhet eller klass bedrivas i varje särskilt orienteringsämne i stället för som sådan ämnesövergripande undervisning som följer av Lgr 80. Anordnas undervisning i enskilda orienteringsämnena ges betyg i varje sådant ämne i stället för ett sammanfattande betyg för ämnesgruppen. Rektor eller efter rektors bemyndigande arbets-

enhetskonferensen beslutar om undervisning skall anordnas i de enskilda orienteringsämnena och betyg därmed ges i varje sådant ämne. När undervisning anordnas i enskilda orienteringsämnena, skall den enligt Lgr 80 för ämnesgruppen tillgängliga timtiden – i de fall timtid inte finns angiven för ett enskilt ämne – fördelas på de i gruppen ingående ämnena efter i huvudsak samma proportioner som gällde enligt 1969 års läroplan för grundskolan. Meddelas undervisning i varje särskilt orienteringsämne skall berörda lärare vid varje läsårs början gemensamt planera undervisningen och därvid beakta att samtliga huvudmoment i kursplanen för ämnesgruppen genomgås.

I de fall ett sammanfattande betyg ges skall vid intagning i gymnasieskolan betyget i samhällsorienterande ämnesgrupp resp. naturorienterande ämnesgrupp vid bestämmande av betygsmedelvärde räknas som om det har getts i vart och ett av ämnena i ämnesgruppen.

Bestämmelserna om undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium gäller t. o. m. den 30 juni 1986.

Regeringen har vidare i särskilt beslut den 25 november 1982 uppdragit åt SÖ dels att vidta åtgärder för att stimulera en förändring i riktning mot ett ämnesövergripande arbetssätt i vad gäller orienteringsämnena på högstadiet, dels att senast den 1 mars 1986 till regeringen inkomma med en bedömning av när övergången till ett ämnesövergripande arbetssätt i orienteringsämnena kommer att vara genomförd.

Enligt proposition 1982/83: 100 bör regeringen inhämta riksdagens godkännande av vad regeringen beslutat om undervisningen och betygsättningen i orienteringsämnena.

I motion 1982/83: 581 (yrkande 6) anförs att riksdagen tidigare uttalat att ingen mot sin vilja skall tvingas in i ett arbetslag vid genomförandet av undervisningen i grundskolan även om samverkan skall ske vid undervisningens planering. Motionärerna hävdar att det av Lgr 80 inte framgår att ämnesövergripande undervisning är den enda rekommenderade organisationen för undervisning. I läroplanen sägs, menar motionärerna, att lärare och elever gemensamt kan välja hur de vill nå uppställda mål. Härtill kommer att lärare på högstadiet som regel inte har den breda kompetens som är en förutsättning för undervisning i många ämnen. Lärare bör, enligt motionärerna, inte heller åläggas ämnesövergripande tjänstgöring som går utanför den egna kompetensen. Att försöka införa blockbetyg är enligt motionärerna ett sätt att urholka betygets värde och därmed skapa förutsättningar för deras avskaffande. I motionen föreslås därför att riksdagen avvisar regeringens förslag om nya riktlinjer för integrering av undervisningen i orienteringsämnena på grundskolans högstadium.

Enligt motion 1982/83: 756 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att det är angeläget att redan nu klargöra att man inte kommer att utfärda några tvingande föreskrifter att sätta blockbetyg efter läsåret 1985/

86. Följden av ett blockbetygssystem blir att betygen kommer att spela en ny och icke avsedd roll genom att de inskränker undervisningens frihet. Det bör även efter läsåret 1985/86 vara undervisningen som styr betygsättningen. Motionärerna stryker dock under att integration mellan olika ämnen kan genomföras med bibehållen frihet att också i fortsättningen sätta betyg i enskilda ämnen.

I motion 1982/83: 967 (yrkande 3) anförs att de sammanfattande betygen i orienteringsämnena på grundskolans högstadium rönt stort motstånd och väckt debatt. Med utgångspunkt i den debatten anser motionärerna dels att betyg skall sättas i varje enskilt ämne, dels att ett ämnesövergripande arbetssätt skall tillämpas i största möjliga utsträckning. Riksdagen bör enligt motionärerna nu fatta beslut om en sådan ordning.

Utskottet har i det föregående redovisat regeringens beslut i frågan och vill med anledning av propositionen och motionerna anföra följande.

Betygssystemet för orienteringsämnena på grundskolans högstadium måste utformas efter det sätt på vilket undervisningen faktiskt bedrivs. Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen godkänna regeringens angivna beslut om undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium med det tillägget att det självfallet är för tidigt att nu ha en bestämd uppfattning om vilka regler som skall gälla för betygsättningen i orienteringsämnena efter läsåret 1985/86. Arbetssättet bör även efter denna tidpunkt vara avgörande för formerna för betygsättning. Vad utskottet här anfört med anledning av proposition 1982/83: 100 och motionerna 1982/83: 756 och 1982/83: 967 yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Riksdagen bör däremot avslå motion 1982/83: 581 yrkande 6.

Riksdagen beslöt år 1979 (prop. 1978/79: 180, UbU 1978/79: 45, rskr 1978/79: 422) att *betyg i grundskolan* fr. o. m. läsåret 1982/83 skall ges endast på höst- och vårterminerna i årskurserna 8 och 9. Betygen skall ges i en femgradig skala, där medelbetyget i riket är tre. Någon på förhand given proportion för de olika betygsgraderna skall inte finnas längre. Denna modifiering innebär att man tar bort föreskriften att betygen skall fördelas enligt vissa givna procentsatser. Vidare skall kontakter mellan hem och skola ytterligare utvecklas. Av läroplan för grundskolan framgår bl. a. att ansvaret för att kontakter (enskilda samtal) kommer till stånd mellan hem och skola åvilar skolan. De enskilda samtalen har bl. a. till uppgift att i årskurserna 1–7 ersätta och i årskurserna 8–9 komplettera den information till föräldrarna som förr gavs huvudsakligen i form av betyg.

Enligt motion 1982/83: 581 (yrkande 15) önskar en majoritet bland elever och föräldrar att betyg skall ges på samtliga stadier i grundskolan. Sambandet mellan betygen och förutsättningar att klara olika typer av vidare studier är, säger motionärerna, klarlagt. Studerande från icke studiemoti-

verade hem är vidare beroende av betyg för att våga satsa på fortsatt utbildning. Motionärerna begär förslag till nya regler för betygsättningen i grundskolan.

Utskottet erinrar om att nyssnämnda riksdagsbeslut om regler för betygsättningen i grundskolan fattades med bred majoritet. Det tillämpas första gången läsåret 1982/83. Under den korta tid som förflutit efter riksdagsbeslutet har inget nytt framkommit som ger utskottet anledning att föreslå ändring av beslutet, varför motion 1982/83: 581 yrkande 15 avstyrks.

Av SÖ:s riktlinjer för *kontakter mellan hem och skola* framgår att de enskilda samtalen bör behandla

- elevens kunskaper och färdigheter i olika ämnen,
- elevens arbetssätt, t. ex. uthållighet, koncentrationsförmåga, arbetstakt, förmåga att planera och självständigt ansvara för en arbetsuppgift,
- elevens sociala relationer, t. ex. samarbetsförmåga, initiativförmåga,
- elevens känslomässiga uttrycksformer, intressen och särskilda begåvningsdrag.

De enskilda samtalen är enligt motion 1982/83:945 en god kontakt mellan hem och skola. Men det finns risk att dessa samtal blir av så allmän karaktär att elev och förälder inte får en konkret uppfattning om elevens prestationer i de olika ämnena. Därmed får eleven inte den självkänedom vilken är nödvändig som ett led i uppbyggandet av den egna personligheten. Enligt motionären bör det klarläggas att hinder inte föreligger för lärare att vid samtal om elevernas studieresultat använda betygstermer.

Det är enligt utskottets mening angeläget att de som har ansvar för grundläggande lärarutbildning och för personalutbildning på skolans område sörjer för att blivande lärare och i tjänst varande lärare tränas i tekniken för elev- och föräldrasamtal. Enligt SÖ:s riktlinjer för dessa samtal skall läraren, bland mycket annat, även ta upp elevens kunskaper och färdigheter i olika ämnen. Det är i sammanhanget viktigt att understryka att samtalen skall ge en nyanserad bild av eleven och inte begränsas till studieresultaten.

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att motion 1982/83:945 bör avslås av riksdagen.

I motion 1982/83:581 (yrkande 16) begärs en utvärdering av de enskilda samtalens innehåll och utformning. Enligt motionärerna finns inga systematiska uppgifter som anger i vilken omfattning den lämnade informationen når fram eller uppfattas på ett riktigt sätt.

Utredningen (U 1979:01) om förstärkta kontakter mellan hem och skola har i sitt betänkande (SOU 1980:21) Hem och skola behandlat formerna för och innehållet i samverkan mellan hem och skola. Utredningen har därvid bl. a. belyst frågan om hur god samverkan kan nås. Även elev- och föräldrasamtalen har ingående tagits upp i det sammanhanget. Utredningens betänkande och remissyttrandena har överlämnats till SÖ för beaktan-

de vid utarbetandet av kommentarmaterial till läroplanen för grundskolan. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1982/83: 581 yrkande 16.

Reguljär *intagning till gymnasieskolan* på grundval av höstterminsbetyget i årskurs 9 tillämpas första gången på intagningar till läsåret 1983/84 (prop. 1981/82: 15, UbU 1981/82: 6, rskr 1981/82: 115). Enligt motion 1982/83: 1914 har under senhösten 1982 många bevis givits på att denna intagningsform har åtskilliga svagheter. Motionärerna önskar omgående en utvärdering av intagningen på höstterminsbetyget. Skulle konsekvenserna av det nu introducerade systemet visa sig rymma fler nackdelar än fördelar begär motionärerna att regeringen förelägger riksdagen förslag om återgång till tidigare intagningsförfarande.

Självfallet skall effekterna av intagning till gymnasieskolan på höstterminsbetyget i årskurs 9 observeras på samma sätt som sker med effekterna av andra nyheter på skolans område. Att göra dessa observationer ankommer på skolstyrelser och den statliga skoladministrationen. Då det inte behövs något särskilt uttalande härom från riksdagens sida, föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 1914.

Instansordning i vissa besvärfrågor

Enligt proposition 1980/81: 107 om den statliga skoladministrationen m. m. skulle som huvudregel gälla att besvär över en skolstyrelses (utbildningsnämnds) beslut skulle få anföras hos SÖ som enda instans. Vissa undantag gjordes härifrån. Ett av dessa var tillsättning av statligt reglerade tjänster och vikariat på sådana tjänster. SÖ:s beslut i dessa frågor som besvärinstans skulle kunna överklagas hos regeringen. Detta undantag i propositionen tillkom i avvaktan på att frågan om möjligheterna för lärare både inom det allmänna skolväsendet och inom högskolan att besvara sig över tjänstetillsättningsbeslut skulle få en gemensam lösning. Riksdagen godkände vad som förordades i propositionen (UbU 1980/81: 38, rskr 1980/81: 395).

I proposition 1982/83: 100 anmäls nu att vissa avsteg gjorts härifrån vid författningsarbetet med anledning av riksdagsbeslutet. Det gäller vissa beslut av personaladministrativ karaktär, som har nära samband med beslut om tjänstetillsättning eller där behovet av enhetlighet för alla med statlig eller statligt reglerad anställning är stort, nämligen beslut om dels anställningsform för ickeordinarie lärare, dels tjänstledighet eller besked om bisyssla för skolledare och lärare. Genom ändring i 19 kap. 7 § skolförordningen (1971: 235) har föreskrivits att även i dessa fall SÖ:s beslut i andra instans får överklagas hos regeringen. Föredragande statsrådet föreslår att regeringen inhämtar riksdagens godkännande av vad regeringen beslutat om instansordningen i vissa besvärärenden.

Utskottet har inte något att erinra mot att regeringen erhåller begärt godkännande.

Tjänstgöring i musik m. m. i grundskolan och gymnasieskolan och inom den kommunala musikskolan

I proposition 1975/76: 39 om skolans inre arbete m. m. anförde statsrådet Hjelm-Wallén att hon avsåg att i överläggningar med Svenska kommunförbundet och berörda personalorganisationer ta upp frågan om möjligheterna att förena undervisning i musik i grundskola och kommunal musikskola.

I proposition 1982/83: 100 förordas nu att lärare i musik eller i s. k. karaktärsämne på gymnasieskolans musiklinje i sina tjänster skall kunna inräkna tjänstgöring i den kommunala musikskolan. Vidare bör lärare i den kommunala musikskolan i sina kommunala anställningar kunna inräkna tjänstgöring som lärare i musik i grundskolan eller gymnasieskolan eller i s. k. karaktärsämne på musiklinjen, om de är behöriga till en tjänst vari undervisningen kan ingå. För varje kommun bör det antal timmar som lärare med statligt reglerad tjänst fullgör i den kommunala musikskolan uppgå till lägst det antal timmar i grundskolan och gymnasieskolan som fullgörs av lärare med kommunalt reglerade anställningar.

Eftersom den föreslagna anordningen syftar till att befrämja rekryteringen av behöriga musiklektorer till skolan, utgår utskottet från att förslaget avses medföra reciprocitet när det gäller tjänstgöring för lärare i kommunala musikskolan och för lärare i grundskolan och gymnasieskolan. Det ankommer således på skolstyrelserna att se till att anordningen inte medför ökade svårigheter att rekrytera behöriga musiklektorer till ungdomsskolan. Med detta föreslår utskottet att riksdagen godkänner vad som har förordats i frågan.

Övriga frågor

Alternativkurserna i *franska och tyska* upphör när den nya läroplanen för grundskolan (Lgr 80) införs. Enligt motion 1982/83: 588 bör riksdagen hos regeringen begära att effekterna av den ändrade undervisningssituationen för B-språken franska och tyska undersöks och redovisas bl. a. när det gäller antalet elever som väljer dessa språk i årskurs 7 jämfört med tidigare, hur många av dessa elever som slutför studierna, hur metod och fortbildning utformas, vilken språkkunskap och språkfärdighet eleverna får i den ändrade undervisningssituationen samt konsekvenserna av de slopade alternativkurserna för den samlade språkutbildningen i gymnasieskolan. Man bör enligt motionären vidare utvärdera hur man på bästa sätt skall kunna hjälpa elever och lärare för att de skall klara svårigheterna i undervisningssituationen.

Utskottet, som är ense med motionären om att en undersökning av angivet slag är av värde, utgår från att SÖ följer utvecklingen av undervisningen i franska och tyska i grundskolan. Enligt riksdagens beslut skall, när alternativkurserna i B-språk upphör läsåret 1982/83, B-språk garante-

ras samma resurser som tillkom B-språk läsåret 1981/82 (UbU 1978/79:45, s. 33). Av intresse för undervisningen i B-språken franska och tyska kan vara resultatet av den försöksverksamhet i engelska och matematik, i vilken SÖ på regeringens uppdrag skall studera vilka elevgrupperingar som uppkommer om alternativkurserna i dessa ämnen slopas. Utskottet uttalade i angivet betänkande beträffande gruppering av eleverna i engelska och matematik följande: "Utskottet ser mycket positivt på det av föredraganden föreslagna utvecklingsarbetet med syfte att finna andra och mer flexibla grupperingar av eleverna än den stela uppdelningen på alternativa kurser. Med anledning av motionsyrkanden i ämnet vill utskottet framhålla att ett sådant utvecklingsarbete bör utgå ifrån att de basresurser som nu ligger i alternativkurssystemet på samma sätt som nyss behandlades angående B-språk binds till engelska resp. matematik, såvida försöksverksamheten visar att kursuppdelningen kan avskaffas. Utskottet finner det angeläget att olika grupperingar och försöksresultat successivt redovisas i läroplanens kommentarmaterial och på annat sätt och belyses vid exempelvis studiedagar och i fortbildningsverksamheten."

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 588.

Enligt motion 1982/83: 581 (yrkande 7) bör läroplanens tidsbegränsning för s. k. nivågruppering avskaffas.

Motionen berör i denna del två saker, nämligen dels *formerna för arbetet* i en arbetsenhet, dels *anordnande av särskild undervisningsgrupp*. Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Som en följd av riksdagens beslut om nytt statsbidrag för grundskolan (prop. 1977/78: 85, UbU 1977/78: 21, rskr 1977/78: 260) infördes den 1 juli 1978 begreppet arbetsenhet i grundskolan. Arbetsenheten som organisationsform innebär att två eller flera klasser organiseras i en arbetsenhet och att till arbetsenheten knuten personal utgör ett arbetslag. En arbetsenhet består av klasser från antingen samma årskurs eller från olika årskurser. Arbetsenheterna ger i större utsträckning än klasser möjligheter att anordna gruppundervisning efter elevernas behov. De ger också större möjligheter till samarbete mellan lärarna. Det är vanligt att man inom en arbetsenhet på schemat blocklägger undervisningen i vissa ämnen för att åstadkomma en uppdelning av eleverna i grupper, som de får välja emellan. Detta möjliggör en mer individualiserad undervisning.

En utveckling av skolan enligt den nya läroplanen (Lgr 80) utesluter en statisk nivågruppering. Statsbidragets utformning och det nya arbetssättet i skolan ger inte längre täckning för nivågruppering som organisatoriskt begrepp. Arbetet inom en arbetsenhet är inte längre bundet till den enskilda klassen och inte heller till en årskurs. Arbetsgrupper bildas och upplöses när detta kan främja arbetet och tillgodose den enskilde elevens behov. Att vid ett sådant arbetssätt ha en tidsangivelse för gruppens bestånd är inte längre meningsfullt.

Vad gäller elever som måste ha betydligt mer hjälp än andra behandlar läroplanen dem i ett särskilt avsnitt. För att de skall kunna få hjälp på bästa sätt kan det enligt läroplanen vara nödvändigt att samla dem i mindre grupper. Om en sådan gruppering blir bestående under längre tid kan den påverka elevernas självuppfattning. Skolan måste därför undvika att sådana grupperingar blir bestående under längre tid och blir identiska i mer än ett ämne. För att ett individanpassat arbetssätt i skolan skall främjas gäller i detta fall enligt läroplanen som en absolut längsta tidsgräns en termin. Skulle eleven, trots extra stöd under så lång tid, fortfarande ha avsevärda studiesvårigheter måste skolan samråda med elev och föräldrar om grupperingen. Elevvårdskonferensen beslutar i sådana fall om eleven skall få arbeta längre tid i särskild undervisningsgrupp (specialundervisning) i ett eller flera ämnen.

Med hänvisning till vad som redovisats om arbetssättet i grundskolan och om anordnande av särskild undervisningsgrupp för specialundervisning föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 581 yrkande 7.

På förslag av rektor beslutar skolstyrelsen i varje kommun vilka kurser som skall kunna väljas inom *tillvalsblocket*. Rektor skall avge sitt förslag efter samråd med personal, föräldrar och elever. Treåriga kurser i tyska och franska skall alltid erbjudas. Kurserna enligt läroplanen skall vara så inriktade att de inte kan förutses få en mycket sned könsfördelning. Skulle detta ändå bli fallet och utökad information inte ger resultat skall enligt läroplanen kursplanen omarbetas.

Enligt motion 1982/83: 581 (yrkande 8) bör åtgärder vidtas för att upphäva föreskriften om att tillvalskurser inte får organiseras så att de riskerar att få en ensidig könssammansättning. Motionärerna menar att denna föreskrift har en avskräckande effekt när det gäller att organisera tillvalskurser med bl. a. praktisk inriktning.

När det gäller att anordna tillvalskurser efter det nya systemet finns ännu så länge inte några erfarenheter att tala om. Utskottet utgår från att de som lokalt anordnar tillvalskurser söker finna lämpliga lösningar om problem med ensidig könssammansättning för viss tillvalskurs uppkommer. Med detta föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 581 yrkande 8.

Temastudierna på grundskolans högstadium bör enligt motion 1982/83: 581 (yrkande 9) utnyttjas för att ge elever med speciella intressen tillfälle till ordentlig fördjupning som leder till goda kunskaper. Härigenom kan temastudier bli ett led i ett individualiserat studieprogram som förbereder elever för vidare studier inom olika specialområden eller för inträde på arbetsmarknaden. Motionärerna anser att riksdagen som sin mening bör ge detta till känna för regeringen.

Utskottet erinrar om att det är lärare och elever som tillsammans väljer att utföra fördjupningsuppgifter inom de obligatoriska ämnenas ram. Tid

skall stå till förfogande för detta. På högstadiet gäller tolv stadieveckotimmar som riktvärde. Innehållet i ett tema skall hålla sig inom ramen för huvudmomenten i det eller de berörda ämnena. Men arbetet skall syfta till fördjupning inom ett begränsat område, ge eleverna möjlighet att tillämpa också tidskrävande arbetsmetoder och planera och ta ansvar för en större arbetsuppgift. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1982/83:581 yrkande 9.

I motion 1982/83: 583 föreslås att *skollunchen* schemaläggs såsom lektion med närvaroplikt för eleverna. Många elever har enligt motionärerna oordnade kostvanor, och skollunchen skulle kunna bli ett viktigt pedagogiskt instrument för barns och ungdomars fostran. Skollunchen bör ges samma dignitet som skolans ämnen och i läroplanen beskrivas med mål och huvudmoment samt handledas av lärare.

Skolan har enligt utskottets uppfattning en viktig uppgift att fylla när det gäller inte bara att tillhandahålla en näringsriktig och allsidig måltid under skoldagen utan även att bidra till elevernas kunskaper om hur viktigt det är med goda kostvanor. I kursplanen för ämnet hemkunskap i den läroplan (Lgr 80) som i sin helhet gäller från läsåret 1982/83 har som väsentliga moment tagits med att eleverna skall skaffa sig kunskap om vad kost betyder för hälsa och välbefinnande. Utskottet anser att skolmåltiden inte bör ses isolerad från skolans övriga verksamhet. Eleverna kan delta i förberedelser m. m. för skolmåltiden både i hemkunskapsundervisningen och inom ramen för fria aktiviteter. I det senare fallet kan de hjälpa till med de dagliga göromål i skolan som rör skolmåltiden, såsom servering och dukning.

Utskottet, som vid tidigare tillfällen avstyrkt likartade motionsyrkanden, anser att syftet med vad motionärerna betecknar som pedagogisk skollunch kan nås inom ramen för kommunernas egna möjligheter till initiativ utan att viss verksamhet i skolan ytterligare regleras. Därmed bör motion 1982/83: 583 avslås.

Enligt motion 1982/83:2189 bör *konsumentundervisningen* förstärkas i första hand i grundskolan och gymnasieskolan.

Utskottet har tidigare under detta riksmöte behandlat konsumentundervisning på skolområdet i betänkandena UbU 1982/83: 4 (s. 10), 1982/83: 5 (s. 13–14) och 1982/83: 8 (s. 1–3). Med hänvisning till vad som därvid anfördes avstyrks motion 1982/83: 2189.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande prioritering av kunskapsmålet avslår motion 1982/83:581 yrkande 1,
2. att riksdagen beträffande anpassad studiegång avslår motionerna 1982/83: 596 och 1982/83: 1917 yrkande 2,

3. att riksdagen med avslag på motion 1982/83: 581 yrkande 6 godkänner i proposition 1982/83: 100 angivna beslut om undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högsta stadium för tiden t. o. m. läsåret 1985/86 samt med anledning av proposition 1982/83: 100 och motionerna 1982/83: 756 och 1982/83: 967 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om formerna för betygsättning efter läsåret 1985/86,
4. att riksdagen beträffande förslag till nya regler för betygsättningen i grundskolan avslår motion 1982/83: 581 yrkande 15,
5. att riksdagen beträffande visst klarläggande i fråga om enskilda samtal avslår motion 1982/83: 945,
6. att riksdagen beträffande utvärdering av enskilda samtal avslår motion 1982/83: 581 yrkande 16,
7. att riksdagen beträffande utvärdering av intagning till gymnasieskolan på höstterminsbetyget i årskurs 9 avslår motion 1982/83: 1914,
8. att riksdagen godkänner i proposition 1982/83: 100 angivet beslut om instansordning i vissa besvärssärenden,
9. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83: 100 har förordats om tjänstgöring i musik m. m. i grundskolan och gymnasieskolan och inom den kommunala musikskolan,
10. att riksdagen beträffande undervisningen i tyska och franska i grundskolan avslår motion 1982/83: 588,
11. att riksdagen beträffande arbetssättet i grundskolan och anordnande av särskild undervisningsgrupp avslår motion 1982/83: 581 yrkande 7,
12. att riksdagen beträffande tillvalskurser med ensidig könssammansättning avslår motion 1982/83: 581 yrkande 8,
13. att riksdagen beträffande temastudier på grundskolans högsta stadium avslår motion 1982/83: 581 yrkande 9,
14. att riksdagen beträffande schemalagd skollunch avslår motion 1982/83: 583,
15. att riksdagen beträffande konsumentundervisning avslår motion 1982/83: 2189.

2. **Skolöverstyrelsen.** Regeringen har under punkt D 1 (s. 233–237) föreslagit riksdagen att till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 133 984 000 kr.

Motionerna

1982/83: 948 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

11. att riksdagen avslår regeringens förslag om särskilda medel till skol-informatörer,

12. att riksdagen avslår regeringens förslag om tjänster i skolöverstyrel-sens övergångsorganisation,

43. att riksdagen till skolöverstyrelsen för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 133 539 000 kr.

1982/83: 1112 av Karin Andersson m. fl. (c) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 1111 — såvitt nu är i fråga yrkas

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att ett samarbetsorgan med olika intressenter inrättas på skolöverstyrelsen för kontorsyrkesut-bildningarna i enlighet med vad som framförts i motionen.

1982/83: 1388 av Jörgen Ullenhag (fp) och Kenth Skårvik (fp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag att anvisa 2 milj. kr. till löntagarorganisationernas verksamhet med skolinformatörer under ansla-get Skolöverstyrelsen,

2. att riksdagen till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 131 984 000 kr.

1982/83: 1909 av Karl-Erik Svartberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ämnesbevakning inom skolöverstyrelsen.

1982/83: 2130 av Stig Gustafsson m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande sammansättningen av skolöverstyrelsens styrelse samt åtgärder för att motverka en försvagning av yrkeslivsrepresentationen i högskolan.¹

1982/83: 2174 av Per Unckel m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen beslutar att statligt bidrag till löntagarorganisationernas verksamhet med skolinformatörer inte skall utgå samt att därmed till skolöverstyrelsen för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 131 984 000 kr.

Utskottet

Riksdagen beslöt år 1981 att en ny organisation för den statliga skolad-ministrationen skall gälla fr. o. m. innevarande budgetår (prop. 1980/81: 107, UbU 1980/81: 38, rskr 1980/81: 395). Beslutet innebar bl. a. att antalet tjänster vid skolöverstyrelsen (SÖ) skall minskas fram till budget-året 1985/86. Vid medelsberäkningen i proposition 1982/83: 100 avser 8915 000 kr. *övergångsorganisationen* budgetåret 1983/84. I denna summa

¹ Yrkandet behandlas även i ett senare betänkande.

ingår medel för löner för hälften av tolv tjänster, vilkas innehavare alla har tjänstledighet t. v., att användas om några av innehavarna skulle återgå till sina tjänster.

I motion 1982/83: 948 yrkas att riksdagen vid medelsanvisningen inte skall anvisa medel för någon av de tolv tjänsterna (yrkande 12). Därigenom beräknas anslaget till SÖ kunna minskas med 745 000 kr. (yrkande 43 delvis).

Den post inom anslaget till SÖ som avser lönekostnader är inte förslagsvis betecknad och kan inte utan särskilt medgivande av regeringen överskridas om t. ex. några av innehavarna av de tolv tjänsterna skulle återgå till sina tjänster. Utskottet anser att medel bör beräknas på det sätt som förordas i proposition 1982/83: 100. Riksdagen bör alltså avslå motion 1982/83: 948 yrkande 12 och yrkande 43 i denna del.

I proposition 1982/83: 100 föreslås olika former av stöd till skolans samverkan med arbetslivet. Under anslaget Skolöverstyrelsen beräknas t. ex. 2 milj. kr. för löntagarorganisationernas verksamhet med *skolinformatörer*.

Avslag på förslaget om 2 milj. kr. till skolinformatörsverksamhet yrkas i motionerna 1982/83: 948 (yrkande 11 och yrkande 43 i denna del), 1982/83: 1388 och 1982/83: 2174 (yrkande 1).

Utskottet anser att skolans kontakter med arbetslivet bör stödjas, däribland verksamheten med skolinformatörer. Ett ökat och fördjupat samspel mellan skolan och arbetsmarknadens organisationer – kvalitativt och kvantitativt – är en av förutsättningarna för att intentionerna i läroplanerna skall kunna förverkligas. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1982/83: 948 yrkande 11 och yrkande 43 i denna del, 1982/83: 1388 och 1982/83: 2174 yrkande 1 och anvisa de av regeringen begärda medlen till verksamheten med skolinformatörer.

Riksdagen beslöt år 1981 att *statens institut för läromedelsinformation* (SIL) skulle avskaffas i och med utgången av budgetåret 1982/83 (prop. 1981/82: 51, UbU 1981/82: 8, rskr 1981/82: 127). Verksamheten med registrering av och information om läromedel skulle ersättas med motsvarande verksamhet i Föreningen Svenska Läromedelsproducenters (FSL) regi, vilket också skett fr. o. m. budgetåret 1982/83. Övrig verksamhet vid SIL skulle föras över till SÖ fr. o. m. den 1 juli 1983, varvid SÖ skulle bli anställningsmyndighet för SIL:s personal. Vidare beslöt riksdagen att SÖ:s läromedelsnämnd skulle avskaffas den 1 juli 1983.

Vid innevarande riksmöte har regeringen i proposition 1982/83: 79 föreslagit riksdagen att SIL skall bibehållas även efter budgetåret 1982/83 och att SÖ:s läromedelsnämnd inte skall avskaffas utan i stället föras till SIL den 1 juli 1983. Detta har utskottet tillstyrkt i sitt betänkande UbU 1982/83: 15, vari motion 1982/83: 949 om avslag på proposition 1982/83: 79 samtidigt avstyrkts. Riksdagen har den 9 mars 1983 beslutat i enlighet med utskottets förslag (rskr 1982/83: 162).

I proposition 1982/83: 100 har medel för SIL och läromedelsnämnden beräknats under det särskilda anslaget Statens institut för läromedelsinformation. Riksdagen har den 9 mars 1983 anvisat medel till SIL i enlighet med proposition 1982/83: 100 och samtidigt avslagit motionsyrkanden om avslag på anslaget till SIL (UbU 1982/83: 15, rskr 1982/83: 162).

I motion 1982/83: 948 utgår motionärerna från att SIL skall avskaffas den 1 juli 1983 och att kostnader för verksamhet överförd från SIL skall tas upp under anslaget Skolöverstyrelsen. I motionen beräknas 2 300 000 kr. för ändamålet (yrkande 43 delvis).

Som en följd av riksdagens beslut den 9 mars 1983 om att bibehålla SIL och anvisa medel till SIL under ett särskilt anslag bör riksdagen nu avslå motion 1982/83: 948 yrkande 43 i den del som avser anvisande av 2 300 000 kr. under anslaget Skolöverstyrelsen.

Utskottet har i övrigt inte något att erinra mot *medelsberäkningarna* under anslaget Skolöverstyrelsen och föreslår att riksdagen anvisar de i proposition 1982/83: 100 begärda medlen.

Riksdagens beslut år 1981 om en ny organisation för den statliga skoladministrationen innebar en ändrad sammansättning av SÖ:s styrelse (prop. 1980/81: 107, UbU 1980/81: 38, rskr 1981/82: 395). I SÖ:s styrelse ingår numera generaldirektören och överdirektören samt sju ledamöter som regeringen utser särskilt, varav fem representerar riksdagspartierna, en kommunerna och en landstingskommunerna.

I motion 1982/83: 2130 yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att sammansättningen av SÖ:s styrelse snarast måste ändras så att även arbetslivet blir representerat. Ändringen skall enligt motionärerna underlätta en offensiv utbildningsplanering med syfte att påverka sysselsättningen och arbetslivets utveckling.

Utskottet anser att det ännu är för tidigt att ta upp frågan om en eventuell ändring av SÖ:s styrelse innan ens hälften av den nya styrelsens mandatperiod är avslutad. Utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motion 1982/83: 2130 yrkande 2 i denna del.

Enligt motion 1982/83: 1909 bör det i SÖ:s nya organisation finnas någon ansvarig för *ämnesbevakning av vävning och hemslöjd*. Detta bör enligt motionärerna ges regeringen till känna.

Utskottet har inhämtat från SÖ att det på avdelningen för obligatorisk utbildning finns en handläggartjänst med ansvar för praktiskt-estetiska ämnen och att slöjd och vävning inom den obligatoriska skolan ingår i detta ansvarsområde. För gymnasieskolutbildningen finns ämnesbevakning beträffande slöjd och vävning fram till den 30 juni 1985.

Utskottet förutsätter att behovet av ämnesbevakning för slöjd och vävning blir tillgodosett även efter den 30 juni 1985 utan att riksdagen gör något särskilt uttalande därom. Motion 1982/83: 1909 bör därför avslås av riksdagen.

Ett särskilt *samarbetsorgan för kontorsyrkesutbildningar* bör enligt motion 1982/83: 1112 yrkande 3 (med motivering i motion 1982/83: 1111) inrättas i anslutning till SÖ. I ett sådant organ bör ingå bl. a. företrädare för arbetsmarknadens organisationer. Riksdagen bör enligt motionen hos regeringen begära att ett sådant organ inrättas.

Utskottet har från SÖ inhämtat att arbete pågår med att förbereda inrättandet av ett samarbetsorgan för kontorsyrken med representanter för arbetsmarknadens organisationer, kommun- och landstingsförbunden, SÖ och arbetsmarknadsstyrelsen (AMS). Utskottet förutsätter därför att motionärernas önskemål kommer att bli tillgodosedda. Riksdagen bör med hänvisning till det anförda avslå motion 1982/83: 1112 yrkande 3.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande skolöverstyrelsens övergångsorganisation med avslag på motion 1982/83: 948 yrkande 12 godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100,
2. att riksdagen beträffande skolinformatörer med avslag på motionerna 1982/83: 948 yrkande 11, 1982/83: 1388 yrkande 1 och 1982/83: 2174 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1982/83: 100,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motionerna 1982/83: 948 yrkande 43, 1982/83: 1388 yrkande 2 samt 1982/83: 2174 yrkande 1 i denna del till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 133 984 000 kr.,
4. att riksdagen beträffande sammansättningen av styrelsen för skolöverstyrelsen avslår motion 1982/83: 2130 yrkande 2 i denna del,
5. att riksdagen beträffande ämnesbevakning inom skolöverstyrelsen beträffande slöjd och vävning avslår motion 1982/83: 1909,
6. att riksdagen beträffande samarbetsorgan för kontorsyrkesutbildningar avslår motion 1982/83: 1112 yrkande 3.

3. **Länsskolnämnderna.** Regeringen har under punkt D 2 (s. 237–240) föreslagit riksdagen att till Länsskolnämnderna för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 113 307 000 kr.

Motionerna

1982/83: 962 av Börje Stensson (fp) och Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om ANT-kontaktpersonernas verksamhet vid länsskolnämnderna.

1982/83: 1881 av Elisabeth Fleetwood (m) och Blenda Littmarck (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en utvärdering av

information om sniffning, alkohol, narkotika och tobak enligt de principer som i motionen angivits.

1982/83: 2174 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen beslutar att avskaffa de regionala planeringsråden samt att därmed till Länsskolnämnderna för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 107 957 000 kr.

Utskottet

Sedan år 1969 finns särskilda kontaktpersoner vid länsskolnämnderna för alkohol-, narkotika- och tobaksfrågor, *ANT-frågor*. De har till uppgift att stödja verksamhet inom undervisning och elevvård avseende åtgärder mot alkohol, narkotika och tobak. De skall samordna skolans och andra organs aktiviteter inom länet samt informera om nya läromedel och andra hjälpmedel. De skall också ta initiativ till fortbildning och till försöksverksamhet på ANT-området. Verksamheten har under åren finansierats på olika sätt. Även stödets omfattning har varierat. För innevarande budgetår har riksdagen anvisat 2 660 000 kr. under anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd (prop. 1981/82: 143, UbU 1981/82: 29, rskr 1981/82: 326).

I proposition 1982/83: 100 beräknas medel under förevarande anslag för ANT-verksamheten nästa budgetår. För ändamålet förs 1 600 000 kr. över från anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd. I syfte att tillåta ANT-kontaktpersonerna att ägna minst halvtid åt ANT-frågorna beräknas dessutom ytterligare 500 000 kr. för lönekostnader, 240 000 kr. för resekostnader och 120 000 kr. för expenser. Sammanlagt beräknas således 2 460 000 kr. för ANT-kontaktpersonernas verksamhet budgetåret 1983/84.

I motion 1982/83: 962 yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna att länsskolnämnderna måste ansvara för att ANT-kontaktverksamheten nästa budgetår får samma omfattning som innevarande budgetår.

Utskottet förutsätter att ANT-kontaktverksamheten kan fortsätta i samma omfattning som budgetåret 1982/83 eftersom medelsberäkningen i proposition 1982/83: 100 utgår från att ANT-kontaktpersonerna skall arbeta minst halvtid med ANT-frågorna. Riksdagen bör därför avslå motion 1982/83: 962.

I motion 1982/83: 1881 hemställs om initiativ till en utvärdering av den särskilda information om sniffning, alkohol, narkotika och tobak som i vissa län riktats till elever i grundskolans nionde årskurs. Dessa elever skall efter informationen verka som informatörer i sina egna skolor.

Utskottet påminner om att riksdagen år 1981 beslöt om ett nytt system för skolforskning och utvecklingsarbete för skolan (prop. 1980/81: 97, UbU 1980/81: 37, rskr 1980/81: 385). Innebörden av detta beslut är bl. a. att riksdagen tar ställning till mera långsiktiga och övergripande frågor och program, medan besluten om verksamhetens detaljer i stor utsträckning decentraliserats. SÖ disponerar medel för mera långsiktig och övergri-

pande forskning och för visst utvecklingsarbete. Länsskolnämnderna disponerar ett särskilt anslag Länsskolnämndernas utvecklingsstöd för sin verksamhet för främjande av lokalt utvecklingsarbete. Under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m.m. anvisas medel för den lokala skolutvecklingen, vilken avser både personalutbildning och lokalt utvecklingsarbete. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkandet i motion 1982/83: 1881 om att riksdagen skall begära en utvärdering av en speciell del av ANT-verksamheten i vissa län.

Verksamhet med *regionala planeringsråd* för samverkan mellan skola och arbetsliv har bedrivits försöksvis sedan budgetåret 1977/78 (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30 s. 41–43, rskr 1975/76: 367). Från början fanns regionala planeringsråd endast i de tre storstadsregionerna. Budgetåret 1979/80 utvidgades verksamheten till att omfatta 19 län (prop. 1978/79: 100, UbU 1978/79: 27 s. 10–11, rskr 1978/79: 245). Följande budgetår omfattades samtliga län i landet (prop. 1979/80: 100, UbU 1979/80: 21 s. 20–21, rskr 1979/80: 233). Medel för verksamheten anvisades först under det tidigare anslaget till studie- och yrkesorientering. Fr. o. m. innevarande budgetår anvisas medel under anslaget Länsskolnämnderna (prop. 1981/82: 100, UbU 1981/82: 14, rskr 1981/82: 193). SÖ har regeringens uppdrag att utvärdera verksamheten med de regionala planeringsråden (prop. 1981/82: 15 s. 38–40, UbU 1981/82: 6, rskr 1981/82: 115).

I proposition 1982/83: 100 beräknas 5 350 000 kr. för verksamheten med regionala planeringsråd nästa budgetår.

I motion 1982/83: 2174 yrkas att riksdagen inte skall anvisa de begärda medlen för de regionala planeringsråden (yrkande 2). Motionärerna anser att värdet av verksamheten med dessa råd kan ifrågasättas. De anser därför att verksamheten kan upphöra.

År 1976 beslöt riksdagen enhälligt att verksamhet med regionala planeringsråd skulle starta budgetåret 1977/78 (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367). Utskottet anser att resultatet av den nu pågående utvärderingen av verksamheten bör avvaktas innan ställning tas till frågan om vad som skall ske efter försöksverksamheten.

Riksdagen bör därför med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 2 anvisa de av regeringen begärda medlen till regionala planeringsråd.

Utskottet har inte något att erinra mot medelsberäkningarna i övrigt och hemställer

1. att riksdagen beträffande uttalande om ANT-verksamheten avslår motion 1982/83: 962,
2. att riksdagen beträffande utvärdering av viss ANT-verksamhet avslår motion 1982/83: 1881,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 2 till *Länsskolnämnderna* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 113 307 000 kr.

4. **Länsskolnämndernas utvecklingsstöd.** Regeringen har under punkt D 3 (s. 240–241) föreslagit riksdagen att till Länsskolnämndernas utvecklingsstöd för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 8 196 000 kr.

Motionen

1982/83: 1920 av Margareta Winberg m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om försöksverksamhet med upplysningsarbete i Jämtlands län,
2. att riksdagen beslutar att ur anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd fördela 100 000 kr. till i motionen föreslagen försöksverksamhet.

Utskottet

Anslaget Länsskolnämndernas utvecklingsstöd föreslås föras upp med 8 196 000 kr. nästa budgetår. Enligt riksdagens beslut år 1981 (prop. 1980/81: 97, UbU 1980/81: 37, rskr 1980/81: 385) skall länsskolnämnderna disponera 4 milj. kr. av anslaget för sin verksamhet inom utvecklingsarbetet. Övriga medel under anslaget skall fördelas till skolstyrelserna för kommunernas utvecklingsarbete.

I motion 1982/83: 1920 yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna värdet av viss försöksverksamhet med upplysningsarbete inom Jämtlands län (yrkande 1) och besluta att 100 000 kr. under förevarande anslag skall avsättas för detta projekt (yrkande 2).

Länsskolnämndernas utvecklingsstöd är avsett att disponeras av länskolnämnderna för sådant utvecklingsarbete som är av värde för skolan. Det ankommer således på dem att avgöra t. ex. till vilka lokala projekt medlen skall användas. Riksdagen bör därför avslå motion 1982/83: 1920. I sammanhanget bör nämnas att hälsoupplysning primärt är en uppgift för sjukvårdshuvudmännen och att socialstyrelsen har till uppgift att stödja dem i detta t. ex. genom rikskampanjer och genom att förse dem med underlag för deras information (prop. 1979/80: 6, SoU 1979/80: 45, rskr 1979/80: 386).

Utskottet, som tillstyrker medelsberäkningen, hemställer

1. att riksdagen beträffande uttalande om visst projekt i Jämtlands län avslår motion 1982/83: 1920 yrkande 1,
2. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 1920 yrkande 2 till *Länsskolnämndernas utvecklingsstöd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 8 196 000 kr.

5. **Stöd för produktion av läromedel.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 5 (s. 243–245) och hemställer

1. att riksdagen medger att förhandsbesked om statsbidrag till stöd för produktion av läromedel i form av garantibelopp får lämnas i enlighet med vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,

2. att riksdagen till *Stöd för produktion av läromedel* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 100 000 kr.

6. **Rikscentralerna för pedagogiska hjälpmedel för handikappade.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 6 (s. 245–248) och hemställer att riksdagen till *Rikscentralerna för pedagogiska hjälpmedel för handikappade* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 11 124 000 kr.

7. **Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 7 (s. 249–251) och hemställer att riksdagen till *Forskning och centralt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 27 437 000 kr.

8. **Fortbildning m. m.** Regeringen har under punkt D 8 (s. 251–256) föreslagit riksdagen att till Fortbildning m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 22 105 000 kr.

Motionerna

1982/83: 581 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

19. att riksdagen uttalar att fortbildning som berättigar till B-avdrag skall inriktas mot en fördjupning av ämneskunskaperna.

1982/83: 763 av Stig Josefson m. fl. (c, m, fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer att skolöverstyrelsen får i uppdrag att erinra utbildningshuvudmännen om att de av riksdagen beslutade prioriteringarna skall ligga till grund för den fortsatta fortbildningsverksamheten och om att religionskunskapsämnet därvid inte åsidosätts,

2. att riksdagen uttalar sig för att berörda myndigheter ansvarar för att information angående fortbildning i ämnet religionskunskap når lokala skolmyndigheter och lärare.

1982/83: 948 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolledarutbildningen.

1982/83: 1888 av Elver Jonsson (fp) och Lars Ernestam (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om fortbildningen av lärare i ämnet religionskunskap.

Utskottet

Riksdagen beslöt år 1981 om en ny organisation för pedagogiskt utvecklingsarbete och för personalutbildning (prop. 1980/81: 97, UbU 1980/81: 37,

rskr 1980/81:385). Reformen, som trädde i kraft den 1 juli 1982, innebär bl. a. att ansvarsfördelningen mellan staten och kommunerna liksom mellan utbildningsmyndigheterna förändrats.

I den nya organisationen skall skolstyrelserna fatta de individuella besluten om personalutbildning och förmåner i samband med ledighet för utbildning. Detta gäller oberoende av hur utbildningen bedrivs och vem som anordnar utbildningen. Kommunerna har också fått ett nytt statsbidrag till lokal skolutveckling för att finansiera kostnader för personalutbildning och andra utvecklingsåtgärder.

Staten å sin sida utövar ett indirekt inflytande över personalutbildningen genom att dels se till att det finns kurser eller utbildningsmöjligheter för lärare och skolledare, dels styra användningen av en viss del av statsbidraget till lokal skolutveckling. Bidragsdelen för personalutbildning utgör 60–80 % av bidraget och måste användas till kommunens kostnader för personalutbildning av lärare och skolledare (lön till ersättare för dem som är tjänstlediga för personalutbildning i grundskolan och för dem som är tjänstlediga för personalutbildning från en tjänst i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning m. m.). Kommunerna har därvid att rätta sig efter vissa föreskrifter och hålla sig inom vissa ramar.

Huvuddelen av de kurser eller andra utbildningsarrangemang som staten bekostar skall högskolan svara för. Medel härför anvisas under anslaget E7 Utbildning för undervisningsyrken och fördelas av regionstyrelserna mellan de högskolor som anordnar utbildningen. Även skolöverstyrelsen (SÖ) har fått resurser för att anordna personalutbildning. SÖ:s ansvar gäller dels vissa övergripande utvecklings- och fortbildningsåtgärder, t. ex. skolledarutbildning, dels sådan fortbildning som högskolan inte kan ordna. Kostnaderna för den utbildning som SÖ ansvarar för bestrids från nu förevarande anslag till fortbildning m. m.

I den nya organisationen för personalutbildning är det en viktig uppgift för SÖ att kartlägga utbildningsbehovet och att föreslå statsmakterna därav föranledda åtgärder. För budgetåret 1983/84 föreslår SÖ inte några större förändringar vad beträffar den pågående verksamheten. Orsakerna härtill är enligt SÖ:s anslagsframställning bl. a. den restriktivitet med reformförslag som påbjudits samt att förslag till förändringar bör anstå tills erfarenheter erhållits av den nya organisationen för personalutbildning.

För nästa budgetår räknar föredragande statsrådet under förevarande anslag i allt väsentligt endast med förändringar av automatisk natur. Utskottet föreslår att riksdagen till Fortbildning m. m. anvisar det av regeringen begärda reservationsanslaget av 22 105 000 kr.

Den tidigare nämnda skolledarutbildningen som bedrivs i SÖ:s regi genomförs enligt en särskild plan. Enligt SÖ kommer ca 2 700 skolledare att ha deltagit i utbildningen vid innevarande budgetårs slut. Med det planerade årliga intag som nu gäller beräknas utbildningen vara slutförd under budgetåret 1988/89.

I motion 1982/83:948 framhålls att de reformer på skolområdet som har genomförts under de senaste åren inneburit en fortgående decentralisering av beslutanderätt och ansvar från central till regional och framför allt lokal nivå. Denna decentralisering ställer stora krav på dagens skolledare, och motionärerna anser därför att skolledarutbildningen bör ägnas stor uppmärksamhet. I motionen hemställs (yrkande 9) att riksdagen gör vissa uttalanden om inriktningen av den pågående utbildningen m.m. De synpunkter motionärerna önskar fästa regeringens uppmärksamhet på grund på en i motionen återopad utvärderingsrapport.

Med anledning av motionsyrkandet får utskottet anföra följande.

Enligt riksdagens beslut (UbU 1981/82: 15, rskr 1981/82: 194) med anledning av förslag i proposition 1981/82: 100 tillfördes detta anslag innevarande budgetår ytterligare 2 milj. kr. för att skolledarutbildningen skulle genomföras snabbare. I propositionen förutsattes också att kommunerna inom ramen för sin fortbildningsresurs kände ett eget ansvar för utbildning och fortbildning för skolledare. Därvid betonades bl.a. behovet av introduktionsutbildning före och efter tillträddandet av skolledartjänst. Sådan utbildning borde, framhölls det i propositionen, kunna anordnas i samarbete mellan flera kommuner, eventuellt med anlitande av länsskolnämnd och högskola. I proposition 1982/83: 100 erinrar föredragande statsrådet om nödvändigheten av att skolledarutbildningen organiseras på ett sådant sätt att möjligheterna att genomföra delar av utbildningen i anslutning till det lokala utvecklingsarbetet tas till vara. Såväl tillförandet av ytterligare medel till skolledarutbildningen som de nyss återgivna uttalandena om utbildningen för skolledare vittnar enligt utskottets uppfattning om att utbildningen i fråga tillmätts stor vikt. Såvitt utskottet kan bedöma ligger också de uttalanden som gjorts i linje med motionärernas önskemål.

När det gäller utformningen av den särskilda utbildningen för skolledare som SÖ svarar för utgår utskottet från att de erfarenheter som successivt vinnas och de resultat som kommer fram vid utvärderingar beaktas vid utbildningens uppläggning.

I sammanhanget bör vidare uppmärksammas att SÖ enligt vad som framgår av proposition 1981/82: 100 avses få i uppdrag av regeringen att, med beaktande av erfarenheterna av den hittillsvarande skolledarutbildningen, inkomma med förslag om hur de statliga fortbildningsinsatserna för skolledare bör utformas för framtiden. SÖ har – utan att något formellt uppdrag ännu givits – påbörjat detta arbete.

Av anförda skäl finner utskottet det inte påkallat att riksdagen gör de i motion 1982/83:948 yrkande 9 begärda uttalandena och föreslår därför att motionsyrkandet avslås.

Motionerna 1982/83:581 (yrkande 19) samt 1982/83:763 och 1982/83:1888 tar upp frågor som gäller *inriktningen av utbildningen för lärarpersoner*. I den förstnämnda motionen hävdas att den fortbildning som er-

bjuds "från centralt håll" i alltför hög grad utformas som kortare kurser av för dagen aktuellt slag. Motionärerna önskar en starkare inriktning på fortbildning som är avsedd att fördjupa lärarnas ämneskunskaper och anser att riksdagen bör uttala att fortbildning som berättigar till lön med B-avdrag bör ha en sådan inriktning. I de två andra motionerna hemställs om åtgärder som syftar till att riksdagens beslut om en prioritering av religionskunskapsämnet skall uppmärksammas i fortbildningsverksamheten.

Med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena får utskottet framföra följande allmänna synpunkter.

Syftet med den i det föregående kortfattat beskrivna reformen är bl. a. att decentralisera ansvaret för genomförandet av utvecklingsarbete och personalutbildning. Reformen skall emellertid också göra det möjligt för riksdag och regering att utnyttja personalutbildningen som ett medel för att styra skolans verksamhet. Som framgått av det anförda gör staten detta dels genom att ge kommunerna ett statsbidrag för personalutbildning som får användas enligt vissa föreskrifter och riktlinjer, dels genom att se till att det finns tillgång till externa utbildningsmöjligheter och styra inriktningen och omfattningen av dessa. Det är emellertid ytterst skolstyrelserna som utifrån det lokala skolväsendets behov, tillgången på resurser och med beaktande av alternativa utbildningsmöjligheter ansvarar för att personalen i skolan får den utbildning den behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Därvid har skolstyrelserna att se till att centralt uppmärksammade utbildningsbehov blir tillgodosedda i det lokala utbildningsprogrammet.

Skolstyrelserna resp. utbildningsnämnderna skall vid ledighet för utbildning fatta individuella beslut om förmåner för skolpersonal med statligt reglerad anställning och tjänstgöring vid grundskola, gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och grundutbildning för vuxna. Löneförmånerna utgörs av antingen lön utan avdrag eller lön med B-avdrag. I fråga om lön utan avdrag fattar regeringen beslut om vilken utbildning som berättigar till denna förmån, under det att SÖ beslutar om vilken utbildning som berättigar till lön med B-avdrag. Regeringen reglerar också vilka övriga förmåner (ersättning för resekostnader och uppehälle) som får medges vid tjänstledighet för utbildning.

SÖ har fått regeringens uppdrag att utfärda och på lämpligt sätt förse skolmyndigheter och berörd personal med en förteckning över utbildning för vilken resp. löneförmån utgår. SÖ skall därvid beakta vad regering och riksdag angett som angelägna personalutbildningsbehov.

För att inför verksamhetsåret 1983/84 informera om hur fortbildning och vidareutbildning är organiserad m. m. har SÖ framställt en skrift som sänts till länskolnämnder, skolstyrelser och högskolor samt till olika myndigheter och organisationer, vilka har intresse av personalutbildning på skolområdet. I skriften informeras bl. a. om SÖ:s syn på utbildningsbehoven och om statsmakternas prioriteringar av olika utbildningsändamål. Vidare har i

skriften tagits in de bestämmelser som reglerar verksamheten, inkl. nämnda förteckning avseende generella medgivanden om löneförmåner m. m. vid ledighet för utbildning under redovisningsåret 1983/84.

Förteckningen avspeglar således vilka utbildningsbehov som regering och riksdag funnit mest angelägna. Den har självfallet stor betydelse för såväl högskolans planering av kurser för lärare som den lokala planeringen av ledigheter för utbildning. Länsskolnämnderna är representerade i de fortbildningsnämnder som bl. a. skall svara för den regionala planeringen av högskolans utbud. I fortbildningsnämnderna finns också företrädare för det kommunala skolväsendet i regionen, högskolan och personalorganisationerna.

Enligt utskottets uppfattning bör den organisation som tillskapats göra det möjligt att tillgodose såväl behovet av central styrning av utbildningens inriktning och omfattning som behovet av lokalt skolinflytande över den samma.

Den nya organisationen för personalutbildning har ännu inte tillämpats ett helt budgetår. Det är därför svårt att dra några generella slutsatser om hur verksamheten hittills har fungerat. Med hänsyn till bl. a. att planeringstiden varit kort och att högskolorna synes ha haft ambitionen att erbjuda ett mycket differentierat kursprogram är det förstäeligt om verksamheten i vissa avseenden kommit att avvika från den av statsmakterna avsedda. Enligt utskottets uppfattning är det förklarligt om det tar längre tid än ett verksamhetsår innan balans uppnås mellan å ena sidan statsmakternas intentioner och å andra sidan de önskemål som gör sig gällande från skolväsendets och högskolornas sida.

Vad därefter beträffar önskemålet i motion 1982/83: 581 om en starkare central styrning mot *fortbildning som syftar till att fördjupa lärarnas ämneskunskaper* får utskottet erinra om att personalutbildningen enligt proposition 1980/81: 97 primärt skall syfta till att personalens kompetens skall kunna bibehållas och förbättras. Utbildningsinsatserna måste därför tillgodose behovet av såväl en fördjupning som en breddning av kunskaperna samtidigt som de ger tillfälle att vidareutveckla arbetssätt och metodik. Med anledning av nu förevarande motionsyrkande kan noteras att enligt SÖ:s förteckning över generella medgivanden om löneförmåner praktiskt taget alla lärare har möjligheter att fördjupa sina kunskaper genom kurser på upp till fem veckor under ledighet med lön utan avdrag eller med B-avdrag. Enligt uppgift har SÖ när det gäller B-avdragsstudier prioriterat sådana längre utbildningar genom vilka lärare på gymnasienivå får tillfälle att fördjupa sina kunskaper, lärare på högstadiet ges möjlighet att bredda sina kunskaper samt lärare på låg- och mellanstadierna kan vidareutbilda sig till annat stadium. Därtill kommer speciallärarutbildning. I vilken utsträckning längre fördjupningskurser anordnas och utnyttjas är emellertid beroende av i vilken mån lärarna själva samt deras vederbörande skolstyrelse och högskola prioriterar den typen av utbildning.

Mot den angivna bakgrunden anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att göra det påpekande om B-avdragsberättigad fortbildning som föreslås i motion 1982/83:581 yrkande 19 varför yrkandet i fråga avstyrks.

I motion 1982/83:763 hävdas att skolstyrelserna inte beaktar den prioritering som enligt riksdagens beslut skall ges *religionskunskapsämnet*. Motionärerna pekar bl. a. på att 9 av de 13 fortbildningskurser som planerades hösten 1982 fick inställas på grund av för få deltagare. I motionen hemställs att riksdagen anholder hos regeringen om att SÖ får i uppdrag att erinra utbildningshuvudmännen om att de av riksdagen beslutade prioriteringarna skall ligga till grund för den fortsatta fortbildningsverksamheten och att religionskunskapsämnet därvid inte får åsidosättas (yrkande 1). Motionärerna önskar också att riksdagen uttalar sig för att berörda myndigheter ansvarar för att information angående fortbildning i ämnet religionskunskap når lokala skolmyndigheter och lärare (yrkande 2).

Fortbildning av lärare i religionskunskap tas upp även i motion 1982/83:1888. Motionärerna har noterat att fortbildningsnämnden i Uppsala högskoleregion inte tagit upp någon kurs i ämnet i sin planering för nästa budgetår. I motionen yrkas att riksdagen uttalar sig för att en sådan kurs kommer till stånd.

Utskottet behandlade under föregående riksmöte (UbU 1981/82:15) frågan om utbildning av lärare i religionskunskap och konstaterade då att ämnet prioriterats både av SÖ och högskolan när det gällde personalutbildning på skolområdet. Detta överensstämde, uttalade utskottet, med riksdagens beslut under riksmötet 1980/81.

Även inför budgetåret 1983/84 har SÖ vinnlagt sig om att det skall finnas goda förutsättningar för såväl klasslärare som lärare på högstadiet att förbättra sina möjligheter att undervisa i religionskunskap. Detta framgår av förteckningen över generella medgivanden om löneförmåner m. m. vid lärares ledighet för utbildning. Behovet av utbildning i religionskunskap understryks också i ett särskilt avsnitt i SÖ:s skrift Information om vidareutbildning 1983/84. Som framgår av det föregående har skriften, som också innehåller nämnda förteckning, spritts i en vid krets.

De problem som tas upp i motionerna 1982/83:763 och 1982/83:1888 avser möjligheterna att få högskolornas utbud av kurser, lärarnas efterfrågan och kommunernas beslut om individuella ledigheter för utbildning att sammanfalla med statsmakternas intentioner och prioriteringar. För att större samstämmighet härvidlag skall kunna uppnås bedömer SÖ det, enligt vad utskottet erfarit, nödvändigt med en längre planeringsperiod – t. ex. tre år – för högskola/fortbildningsavdelningar och kommuner. I ett sådant mer långsiktigt planeringsarbete förutsätts länskolnämnderna hjälpa till med att understryka statsmakternas prioriteringar. Planeringsrutiner av antytt slag håller på att utvecklas.

Utskottet har således funnit att SÖ uppmärksammat de problem som

behandlas i motion 1982/83: 763 och söker vidta erforderliga åtgärder på ett sätt som ligger i linje med önskemålen i motionen. Med hänsyn härtill och med hänvisning till vad utskottet anfört om initialsvårigheter m. m. i samband med införandet av den nya organisationen för personalutbildning vill utskottet inte förorda att riksdagen gör de påpekanden som föreslås i motion 1982/83: 763, vilken därför avstyrks.

Utskottet anser inte heller att riksdagen på sätt som föreslås i motion 1982/83: 1888 bör styra innehållet i högskolans utbud av kurser och föreläsningar därför att motionen avslås.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Fortbildning m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 22 105 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande ett uttalande om skolledarutbildningen avslår motion 1982/83: 948 yrkande 9,
3. att riksdagen beträffande inriktning av viss fortbildning avslår motion 1982/83: 581 yrkande 19,
4. att riksdagen beträffande personalutbildning i religionskunskap avslår motionerna 1982/83: 763 och 1982/83: 1888.

9. Mångfaldigande av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 10 (s. 259–260) och hemställer

att riksdagen till *Mångfaldigande av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 5 520 000 kr.

Stockholm den 10 mars 1983

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydén (m), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp), Björn Samuelson (vpk), Göran Persson (s) och Larz Johansson (c).

Reservationer

1. Prioritering av kunskapsmålet (punkt 1, mom. 1)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Utskottet erinrar" och slutar "aktiva skoltillsyn" bort ha följande lydelse:

Dagens Sverige har byggts på en stark tro på framtiden. Människornas vilja att skapa en bättre framtid för sig själva och för det uppväxande släktet har varit av central betydelse. I de historiska tillväxtkrafterna ingick en stark personlig känsla för arbetets värde och en vilja att göra sitt yttersta. Yrkesstoltheten var betydande. Ofta utfördes arbetet under eget ansvar. Respekten för kunskap och yrkesskicklighet var stor.

Många av de värderingar som tidigare bar upp vårt samhälle har numera gått förlorade. Orsakerna till dessa förändringar ligger i stor utsträckning utanför utbildningsområdet. De förändrade värderingarna försvårar emellertid skolans uppgift att bibringa eleverna nödvändiga kunskaper och färdigheter. Samtidigt är det uppenbart att värderingsförskjutningar, som menligt inverkar på enskildas och samhällets utvecklingsmöjligheter, kunna komma till stånd först och främst därför att skolan under lång tid försummat sin främsta uppgift: att förmedla kunskaper och färdigheter. Kunskapsförmedlingen och färdighetsträningen har fått stå tillbaka till förmån för andra uppgifter.

Skolan skall ge en gemensam basutbildning. Alla har en ovillkorlig rätt att få fungerande färdigheter i att läsa, skriva, tala och räkna. Alla skall också bibringas grundläggande kunskap om vårt kulturarv, människan, samhället, tekniken och naturen. Skolan skall således ge en allmänbildning som kan bidra till ett rikare liv, skapa förståelse för hur vårt samhälle vuxit fram och en vilja att vidareutveckla vårt land.

Undervisningen skall samtidigt präglas av den grundläggande utgångspunkten att varje människa är unik. Förståelse för att allas insatser, små som stora, bildar den helhet på vilken vårt gemensamma välbefinnande vilar är viktig. De unga måste få känna att all deras inneboende kapacitet kan och skall utvecklas och bli till nytta för dem själva och för vårt land.

Skolan måste för att nå dithän ge alla elever stöd och stimulans. Särskilda utvecklingsprogram är lika självklara för elever med stora personliga resurser som för elever med svårigheter av skilda slag. En jämlikhetssträvan som syftar till lika resultat och inte till lika chanser att utvecklas så långt som möjligt är hänsynslös mot den enskilde och en förlust för samhället.

I en tid med stora samhällsförändringar är det också skolans uppgift att vara den fasta punkten i en tillvaro som annars lätt kan bli kaotisk. Utbildningen skall förbereda för förändring men också svara för den över-

blick och stabilitet som krävs för att motverka rotlöshet och desorientering.

Skolan har tillsammans med föräldrarna ett stort ansvar för de värderingar som utvecklas hos den uppväxande generationen. Också skolan skall fostra och förmedla respekt för de normer, bl. a. tolerans och respekt för andra, på vilka vårt samhälle bygger. Insikt måste skapas om att kunskap är en nödvändig grund för analys och kritiskt tänkande. Kritik utan kunskaper och perspektiv blir lätt till ett meningslöst självändamål.

Enligt utskottets mening bör regeringen uppdra åt skolöverstyrelsen och läns skolnämnderna att vidta åtgärder för att ge kunskapsmålet prioritet i skolans verksamhet. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande prioritering av kunskapsmålet med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Anpassad studiegång (punkt 1, mom. 2)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Anpassad studiegång" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Det visar sig att elever med anpassad studiegång har svårare att få arbete efter grundskolan än de elever som har fullständig grundskoleutbildning. Utskottet menar att tiden nu är inne för att avskaffa de bestämmelser som gör det möjligt för skolan att genom användande av anpassad studiegång sanktionera att en växande grupp elever lämnar grundskolan med en ofullständig skolutbildning bakom sig.

Detta bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1917 yrkande 2 och med avslag på motion 1982/83: 596 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande anpassad studiegång med bifall till motion 1982/83: 1917 yrkande 2 och med avslag på motion 1982/83: 596 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Betygsättning m. m. i orienteringsämnena på grundskolans högstadium (punkt 1, mom. 3)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Betygssystemet för" och slutar "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening ger regeringen i budgetpropositionen de uttalanden som gjorts om integrering och betygsättning i Lgr 80 en felaktig innebörd. Den ambition i riktning mot en totalintegrering av undervisningen i samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen som föredragande statsrådet ger uttryck för har inte stöd i läroplanen. Tvärtom framhålls i denna:

”De fördelar som finns med samlade arbetsområden måste lärare och elever tillsammans väga mot nackdelar i form av organisatoriska svårigheter — — — Ämnesbunden undervisning utesluter på intet sätt att stoffet grupperas i enheter som är omedelbart gripbara för eleverna, exempelvis historiska utvecklingslinjer, hembygdens historia, motiv i litteraturen, djuren i vår omvärld.” (Lgr 80 s. 42)

De praktiska svårigheterna med en långt driven integration är uppenbara. För att ett övergripande arbetssätt skall kunna praktiseras i orienteringsämnen (de samhällsorienterande, dvs. geografi, samhällskunskap, historia och religionskunskap resp. de naturorienterande, dvs. biologi, fysik, kemi och teknik) på grundskolans högstadium krävs antingen att två eller flera lärare arbetar i arbetslag eller att en och samma lärare är behörig i samtliga fyra samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen.

Åtskilliga lärare känner tvekan inför sina förutsättningar att klara arbete i arbetslag. Ingen skall heller behöva tvingas till ett arbetssätt han eller hon inte anser sig kunna fullfölja på ett kvalitativt fullgott sätt.

För att komma bort från en situation med mer än en lärare för undervisningen i samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen söker man på många håll att organisera tjänstgöring för lärare som omfattar fler ämnen än de som ingår i lärarens kompetens. Även om syftet är vällovligt är ett sådant förfarande ett uttryck för bristande respekt för kunskap och kompetens. På sikt innebär sådana åtgärder en sänkning av utbildningens kvalitet. Det måste vara en självklar princip att kompetenta och behöriga lärare svarar för undervisningen även i orienteringsämnena.

Det starka och på sikt ovillkorliga kravet på integration som föredragande statsrådet ger uttryck för kan utskottet således inte dela. Detta krav strider dessutom mot en av de bärande idéerna i Lgr 80, nämligen att det är lärarens frihet att i samråd med eleverna välja den organisation och de metoder som bäst leder till uppsatta mål.

Den samordning av undervisningen i de enskilda orienteringsämnena som enligt utskottets mening bör komma i fråga får inte utformas så att gränserna mellan de i ämnesgrupperna ingående ämnena raderas ut eller sakinnehållet i dem tunnas ut. Inlärning och därmed kvaliteten i undervisningen är beroende av att ämnesgränser upprätthålls. Vårt samlade vetande är grupperat i ämnesstrukturer som eleverna måste ges träning att orientera sig i. Utan att ämnesgränserna upphävs finns emellertid betydande vinster att göra genom samordning av likartade moment inom flera ämnen.

Mot den här angivna bakgrunden är betygsättning i varje enskilt ämne självklar. Några blockbetyg bör alltså inte kunna komma i fråga varken före eller efter läsåret 1985/86.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande undervisning och betygsättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 6 samt med anledning av motionerna 1982/83: 756 och 1982/83: 967 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Betygsättning m. m. i orienteringsämnen på grundskolans högstadium (punkt 1, mom. 3)

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Betygssystemet för" och slutar "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Betyg är ett viktigt inslag i kvalitetsbedömningen av elevernas kunskaper. Vid beslutet om ny läroplan för grundskolan fastslogs nya principer för betygsättningen, som innebär att betyg skall sättas i årskurserna 8 och 9 i grundskolan.

De s. k. blockbetygen har rönt stort motstånd och tunga invändningar mot dessa har förts fram i debatten. Mot den bakgrunden anser utskottet att betyg i fortsättningen skall sättas i varje enskilt ämne för sig. Ett ämnesövergripande arbetssätt bör dock bedrivas så långt det är möjligt med hänsyn tagen till de förutsättningar en betygsättning i varje enskilt ämne ger.

Den utbredda kritiken mot och debatten kring de relativa betygen har visat att betygssystemet inte motsvarar de krav man skall kunna ställa. Det är därför nödvändigt att förändra betygssystemet så att inslagen av relativitet kan mönstras ut. Regeringen bör initiera ett utvecklingsarbete som syftar till att ersätta de relativa betygen med ett annat system i detta avseende.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 967 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1982/83: 581 yrkande 6 och 1982/83: 756 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om betygsättning.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande undervisning och betygsättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 967 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1982/83: 581 yrkande 6 och 1982/83: 756 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Nya regler för betygsättningen i grundskolan (punkt 1, mom. 4)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet erinrar" och slutar "15 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Betyg är enligt utskottets mening ett naturligt och nödvändigt led i strävan att inge respekt för kunskap och kompetens. Betyg bör ges på alla stadier i grundskolan.

Betyg innebär en stimulans för eleverna och utgör vid ansökan till vidare studier ett nödvändigt instrument för att söka bedöma med vilken framgång eleven kan bedriva vidare studier.

Betyg understryker respekten för rättssäkerheten genom att de på ett klarare sätt än samtal och omdömen kan tas emot av mottagaren. Betyg innebär också att en viss kontroll utövas på den verksamhet skolan bedriver.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande nya regler för betygsättningen i grundskolan med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Utvärdering av enskilda samtal (punkt 1, mom. 6)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utredningen (U 1979: 01)" och på s. 8 slutar "yrkande 16" bort ha följande lydelse:

Informationen till hemmen om elevernas studieresultat före årskurs 8 förutsätts ha framkommit under samtal mellan lärare, föräldrar och elev. Hur dessa samtal utformas avgörs vid varje skola. Samtalen kan föras med varierande underlag. Lärares och föräldrars vittnesbörd ger belägg för farhågan att det är svårt att genom oformaliserade samtal ge elever och föräldrar en riktig bild av elevens utveckling. De enskilda samtalens innehåll och utformning bör snarast utvärderas. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande utvärdering av enskilda samtal med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Utvärdering av intagning till gymnasieskolan på höstterminsbetyget i årskurs 9 (punkt 1, mom. 7)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Självfallet skall" och slutar "motion 1982/83: 1914" bort ha följande lydelse:

Reguljär intagning till gymnasieskolan på grundval av höstterminsbetyget i årskurs 9 tillämpas första gången på intagningar till läsåret 1983/84. Utskottet delar uppfattningen att många bevis har givits på att denna intagningsform har åtskilliga svagheter. För många elever blir i årskurs 9 arbetsmiljön under höstterminen stressig. Samtidigt har skolarbetet under vårterminen kommit att framstå som mindre meningsfullt än tidigare. Intagningen på höstterminsbetyget bör utvärderas i ett större sammanhang. Innebär det nu introducerade systemet mer nackdelar än fördelar för elever och arbetet i skolan bör regeringen förelägga riksdagen förslag om återgång till tidigare intagningsförfarande. Regeringen bör uppdraga åt skolöverstyrelsen och länsskolnämnderna att omgående göra denna utvärdering. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1914 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen beträffande utvärdering av intagning till gymnasieskolan på höstterminsbetyget i årskurs 9 med bifall till motion 1982/83: 1914 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Regler beträffande tillvalskurser (punkt 1, mom. 12)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "När det" och slutar "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör läroplanens föreskrift om att tillvalskurser på högstadiet inte får organiseras så att de riskerar att få en ensidig könssammansättning upphävas. F.n. fungerar denna bestämmelse så att skolorna av rädsla för att inte efterleva föreskrifterna avstår från att organisera tillvalskurser som uppenbarligen skulle få många sökande. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

12. att riksdagen beträffande tillvalskurser med ensidig könssammansättning med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Temastudier på grundskolans högstadium (punkt 1, mom. 13)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Utskottet erinrar" och på s. 12 slutar "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att läroplanens bestämmelse om temastudier bör utnyttjas för att ge elever med speciella intressen tillfälle till ordentlig fördjupning som leder till goda kunskaper. Härigenom kan temastudier bli ett led i ett individualiserat studieprogram som förbereder elever för vidare studier inom olika specialområden eller för inträde på arbetsmarknaden. Regeringen bör uppdraga åt skolöverstyrelsen att vidta åtgärder som stimulerar till en sådan utveckling av arbetet i skolan. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. att riksdagen beträffande temastudier på grundskolans högstadium med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Skolöverstyrelsens övergångsorganisation (punkt 2, mom. 1)

Kerstin Göthberg (c), Jörgen Ullenhag (fp) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Den post" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att medel för övergångsorganisationen bör beräknas på det sätt som SÖ föreslagit, dvs. utan att medel tas upp för de tolv tjänster vars innehavare är tjänstlediga t. v. Därigenom kan anslaget till skolöverstyrelsen minskas med 745 000 kr. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande skolöverstyrelsens övergångsorganisation med anledning av proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Skolinformatorer (punkt 2, mom. 2)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Utskottet anser" och slutar "med skolinformatorer" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att stödet till skolans kontakter med arbetslivet inte bör splittras på det sätt som sker i proposition 1982/83: 100. Stöd till skolinformatörer kan mycket väl rymmas inom det stöd som beräknas under anslaget Läns skolnämnderna för utbildning av representanter i planeringsråden och det stöd som beräknas under det nya anslaget till kommunernas uppföljningsåtgärder för utbildning av handledare. Utskottet vill också påminna om att riksdagen tidigare anvisat sammanlagt 6 milj. kr. under budgetåren 1977/78–1979/80 för utbildning av skolinformatörer och representanter i planeringsråden. Några särskilda medel under förevarande anslag för verksamheten med skolinformatörer bör mot denna bakgrund inte beräknas. Detta bör riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motionerna 1982/83: 948 yrkande 11, 1982/83: 1388 yrkande 1 och 1982/83: 2174 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande skolinformatörer med avslag på proposition 1982/83: 100 och med bifall till motionerna 1982/83: 948 yrkande 11, 1982/83: 1388 yrkande 1 och 1982/83: 2174 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Medelsanvisningen under Skolöverstyrelsen (punkt 2, mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservation 11

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet har" och slutar "begärda medlen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot medelsberäkningarna under anslaget och föreslår att riksdagen i enlighet med vad som anförts i reservation 11 anvisar 2 000 000 kr. mindre under anslaget Skolöverstyrelsen än vad som föreslås i proposition 1982/83: 100.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 1388 yrkande 2 och 1982/83: 2174 yrkande 1 i denna del samt med anledning av proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 948 yrkande 43 till Skolöverstyrelsen för budgetåret 1983/84 anvisar 131 984 000 kr.,

13. Medelsanvisningen under Skolöverstyrelsen (punkt 2, mom. 3)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 10 och 11

Kerstin Göthberg (c), Jörgen Ullenhag (fp) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet har" och slutar "begärda medlen" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i övrigt inget att erinra mot medelsberäkningarna under anslaget och föreslår att riksdagen i enlighet med vad som anförts i reservationerna 10 och 11 anvisar 2 745 000 (745 000 + 2 000 000) kr. mindre under anslaget Skolöverstyrelsen än vad som föreslås i proposition 1982/83: 100.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 948 yrkande 43, 1982/83: 1388 yrkande 2 och 1982/83: 2174 yrkande 1 i denna del till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 131 239 000 kr.,

14. Medelsberäkningarna avseende regionala planeringsråd (punkt 3, mom. 3)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar "År 1976" och slutar "regionala planeringsråd" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna i att värdet av de regionala planeringsråden kan ifrågasättas. Därför bör denna verksamhet upphöra. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 2 besluta att minska anslaget till länsskolnämnderna med 5 350 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 och med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 2 till *Länsskolnämnderna* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 107 957 000 kr.

15. Skolledarutbildningen (punkt 8, mom. 2)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar "Enligt riksdagens" och slutar "motionsyrkandet avslås" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är de frågor som motionärerna aktualiserat av vital betydelse för skolledarutbildningen. De pekar bl. a. på brister dels när det gäller introduktionsutbildningen, dels i fråga om utbildningen av skolledare som tillträtt tjänst i kommuner där den särskilda skolledarutbildningen redan är slutförd. Utskottet delar också motionärernas uppfattning att

det behövs ett fastare grepp över skolledarutbildningen i dess olika former för att alla skolledare skall få likvärdiga fortbildningsmöjligheter.

Den skolledarutbildning som SÖ svarar för sträcker sig över många år, från år 1976 till slutet av 1980-talet. Under en så lång period måste självfallet utbildningens organisation och utformning påverkas både av de erfarenheter som successivt vinnas och av olika förändringar på skolområdet. Detsamma gäller andra former av utbildning för skolledare. I budgetpropositionen behandlas emellertid skolledarutbildningen ytterst knapphändigt. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om skolledarutbildningen i motion 1982/83: 948. Utskottet tillstyrker alltså yrkande 9 i motionen.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande skolledarutbildningen med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

16. Personalutbildning i religionskunskap (punkt 8, mom. 4)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar "De problem" och på s. 27 slutar "motionen avslås" bort ha följande lydelse:

Utskotter finner det oroväckande att den prioritering som givits religionskunskapsämnet genom riksdagens beslut och SÖ:s kartläggning av fortbildningsbehovet inte fått avsedd verkan. Detta måste, som det görs gällande i motion 1982/83: 763, bero på bl. a. att skolstyrelserna inte beaktat den sålunda gjorda prioriteringen. Då så många kurser i ämnet fått inställas, som fallet blivit, finns det självfallet också risk för att högskolorna i fortsättningen inte kommer att erbjuda kurser i religionskunskap i den omfattning som vore önskvärt. Detta problem tas upp i motion 1982/83: 1888.

I motion 1982/83: 763 hemställs om åtgärder som syftar till att säkerställa att riksdagens intentioner med fortbildningsverksamheten fullföljs och att religionskunskapsämnet därvid inte åsidosätts. Utskottet anser att det finns skäl att göra regeringen uppmärksam på de förhållanden som påtalas i motionen. Det får därefter ankomma på regeringen att överväga på vilket sätt en förändring i den riktning motionärerna åsyftat skall kunna åstadkommas.

Vad utskottet nu uttalat med anledning av motionerna 1982/83: 763 och 1982/83: 1888 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen med anledning av motionerna 1982/83: 763 och 1982/83: 1888 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om personalutbildning i religionskunskap.

